

Muistoja Kanamäen veljeksistä ja muustakin.

Veljeksistä voidaan sanoa, että liska oli viisaasti höperö ja Joonas, hän oli taas henkisesti jäänyt lapsen asteelle.

He kävelivät kerjuupussi selässä, liska edellä Joonas kolme, neljä askelta liskan perässä seuraten varjona. Päämajanaan he pitivät Hunnakon torppaa, joka sijaitsi Jalasjärven pitäjän Paidannevan kylässä. Torppaa asui ja hoiti veljesten sisaren, Kaisan mies, Arvi ja hyvin hoitikin.

Veljesten vaellukset eivät rajoittuneet ainoastaan suuren Jalasjärven pitäjän rajojen sisälle, vaan ne ulottuivat Kurikkaan, Kauhajoelle ja Ilmajoelle. Muissakin naapuripitäjissä heidät tunnettiin. He elivät täydellisesti kerjuulla. Heidän päivämarsseinsa eivät olleet pitkiä, kolmesta viiteen talon väliä.

He olivat hyvin likaisia ja pitkäpartaisia ja lisäksi heidän vaatteistaan löytyivät kaikki oravasta pienemmät eläimet, täit, kirput, torakat ja luteet. Ihmiset inhosivat heitä, monet sulkiivat ovensa heiltä niin kuin mustalaisilta, nähdessään heidän tulevan taloon. Minne he nyt sitten sisään pääsivät, heidät ruokittiin silakoilla, perunoilla, piimällä ja ruoantähteillä. He olivat tyytyväisiä vähäänkin.

Palkkioksi liska pani Joonaan puita pienistämään ja kantamaan niitä loukon täyteen. Siihen aikaan melkein kaikissa maataloissa oli avotakka, jossa kraakun nokassa sankapadalla keitettiin ruuat ja kahvit. Leivinuuni kuului tähän takkarakenteeseen. Uunin koko oli suuri, saattoipa pohjan pinta-ala olla jopa 5-10 m² talouden mukaan. Tiiliä tällaiseen rakennelmaan kului useita tuhansia kappaleita. Mainitsemani loukko oli puiden säilytystila. liskan tapana oli takan loimussa kuivatella housujaan, koska häneltä tuli joskus housuihin. Arvata saattaa, mikä löyhkä tästä tuli tupaan. Tosin kyllä hyvävetoinen uuninkorsteeni, savupiippu, veti päällimmäiset pois. Muuten saman takan ääressä rengit kuten piiatkin paistattelivat ateriaan tulen loimussa. Talvella oli tapana kovien pakkasten aikaan pitää lämpymisvalakiata. Metrin halot ladottiin pystyyn, ja kun ne paloivat, ne lämmittivät tuvan kivikasan, että joskus oli liiankin kuuma.

Tavallisesti myös talon paapan, vaarin, makuupaikka oli uuninpankko, uuninpäällinen. Oli sillä toinenkin tehtävä, siellä kuivatettiin kaikki tervaspuit, kuten rekien jalakset, kärrynpyörien tarpeet ja astioiden tekotarpeet. Näitä kaikkia tehtiin puhdetöinä, niin isäntä kuin rengitkin, yleensä kuka vähänkin osasi.

liskalle ja Joonalle tuotiin yöksi lattialle oljilla täytetty patja, joka tavallisesti oli kaupungin säkeistä tai hurstista tehty, ja peitteenä oli roiti, räsymatto. Nämä varusteet löytyivät miltei joka talosta ja niitä säilytettiin liiterissä. Samoilla varusteilla majoitettiin myös muut maantien taiteilijat ja kulkijat.

liskalla oli oma filosofiansa maailman tapahtumista, joita hän kertoili takkatulen loimussa. Hän tiesi myös kaikki maan asiat ja toi uutiset ja juorut mukanaan naapuritaloista. Kyllä hän hyvin tiesi, miten naapuritaloissa pärjättiin. Jos oli hyvä talo, oli hänen arvostusmittapuunsa, että siinä talossa isäntä oli kova asumamies.

Niin paljon liska oli hurautanut, että puhui rikkaiden talojen leskistä. Ne olivat liskan pääpuheenaihe. Erikoisesti hänen mielessään paloi Luopajarvenkylän erään mahtitalon leski. Tapanani oli kymmenellä pennillä laulattaa liskaa. Hänen lempilaulunsa oli: Isoos taloos oli ainut tytär Juulia. Laulut tulivat kaikki härkävainaan nuotilla. Joonas taas ulisi vieressä kuin pahaanen koira ja löi kintaitaan yhteen ja sanoi isännän kiusalla, päikkii, präiskii. Ja toinen juttu oli, että hän löi puohon eli takapuoleen piikoja ja talontyttäriä ja ulisi, että kuka fikkaa väkää, eli kuka flikkaa kiusaa. Vaatteet heillä oli niin paikatut, että niissä oli paikka vierä vieressä. Samoin olivat kintaat. liskalla oli aina äimäneula lakin sisällä. Sillä hän paikkasi ja kruppasi reiät kiinni. Äimälanka oli Kaisan tekemää pellavalankaa, joka paljaan reiden päällä kädellä työntäen kahdesta tai useammasta säikeestä kiertyi äimälangaksi.

Kerjuupusseihin liska ja Joonas keräsivät, eivät varastaneet, kaiken mahdollisen roskan ja roinan. Muistan, että erikoisesti kovat leivät ja kannikat olivat suosittuja. Kun kysyin Joonaalta, mihin hän niitä vie, niin vastaus oli, että Arvin hevoselle, Arvin hevoselle ja kyllä Arvin hevoset olivatkin lihavia ja komeita. liska sai keuhkotaudin, ja niin heidät oli pakko viedä vaivaistalolle. Viimeisen leposijansa he saivat Jalasjärven hautausmaalta. Olivat samanarvoisia Jumalan edessä kuin joku mahtitalon isäntäkin.

Juha-Matti